

מ:מ

השוואת פרק שני חולין

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

ק"ל א ב מ"י פ"ד מהל'
שנתה הלכה:
ק"ב א מ"י פ"ח מהל' ע"ו
הל' א וע"י כהנא
זכ"ת ונל"ת (פ"ג)
מתכות שמיטת הלכה כהל'
מתן ל"ח א ט"ש י"ד
פ"ד ט"ש י"ד ו"ד י"ד
פ"ד ט"ש י"ד ו"ד י"ד
פ"ד ט"ש י"ד ו"ד י"ד

רבינו גרשום

הכא בחטאת העוף
עסקין דכולהו בהרי
הרדי קא אתיין. כלומר
החטאת העוף נחתו בסיומן
אחר לפיכך חייב שלש
חטאות: עולא מעשה כל
דחזי קאמר. כלומר א"י
טוקמת לה בחטאת העוף
הוא עובדה מאי אירא
תקשי לך משמרתו חזן
וכי טיבין דשטת בה
כל שהוא מסימן אסרה
ואיך מחתך בעשר הוא.
אלא כוונתו במה זכיה
הוא עובדה מאי אירא
דאיקי ליה בחטאת העוף
אפילו שלשים בני שאינו
ניחא אלא בני סימנין
מיז לאוקומי באומר כונן
זכיהתו הוא עובדה וכולהו
בהרדי קאתיין: אלא אכר
רב וזוטרא מי. האב במאי
עסקין בניו שהיה (לה)
חזי קנה עגור כו. כלומר
אלא חוקים אלא בחטאת
העוף הכתובה בהרי הרדי
אין ולא יזיק כונן שאמר
כונן זכיהתו הוא עובדה
אלא כונן שהיה חזי
קנה עגור והוי אבאיהו
כל שהוא ונחמו אבאיהו
שיתו שאמר חשיבה
(מליקין) (שמיטת) (היה)
מקבל פניו וכולהו
בהרי הרדי קא אתיין
ולפיכך חייב ג' חטאות:
אמר רב פפא א' לאו דאמר
רב הונא סימן א' כו.
כלומר א' היה אסר בהמה
היתה בהמת חבירו רבועה
לפני עבודת כוכבים כיון
ששטת בה אסרה לה
היא חטאת תיובתיה והיה
אמר עולא לא היה ספר
דאמר על שטיעת בה
מעשה ובה כו. כלומר עד
שישטתה כולה דאריין
כולהו בהרי הרדי והוא
ספר לה עולא: ואמר
רב פפא א' לאו דאמר
רב הונא בהמת חבירו
לא הויה כו. כלומר א'
(הוי אסר) רב הונא היתה
בהמה רבועה לפני עבודת
כוכבים כיון ששטת בה
סימן אחר אסרה לא הויה
חטאת תיובתיה מיט' ולא
היה פניו לומר אשתמי
חזן לא לחייב דמתן לא
מיז אסר בהמת של ישראל
לאו דידה הוא אבל כיון
דאמר היתה בהמת חבירו
רבועה לפיכך הו' חטאת
תיובתיה: פשיטא (מהו)
דתימא. כלומר דאי לא
אמר בהמת חבירו ולא
הויה חטאת תיובתיה דכונן
לא כפי אסר דלאו דידה:

א' הבי מאי אירא חטאת לישימעינן ובה. לפירוש שני שנקוטנרם
לדבר הונא פריך (וי) [דלח] אין
א"ש נקט חטאת לאפוקי שלמים שהם
כרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים
חשיב שום זבח שלו כדמוכה בזבחים
כפי' בתרא (דף קד). פריך נשלמא
רובע שהקדשו ולכסוף רבועו אלף
מוקנה וענד היכי משמחת לה הא
אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ומשני
נקדשים קלים ואלילא דרבי יוסי
הגלילי משמע דלרנן אין אדם יכול
לאסור ומיהו קשה לפירוש זה דבטמון
פריך מההיא בריתא לרב נחמן דאמר
אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ודייק
מדאוקמינן בחטאת העוף טעמא
החטאת העוף אכל זבח אחר לא ומאי
קושטא הא ממוקמא פסיר בחטאת
בהמה ונקט חטאת לאפוקי שלמים
ושמא מתהלכה ניחא ליה בחטאת
במה כל כמה דלא אסרין אדעמיה
שימיה דחטאת העוף ובתני קנה פגום
אכל לטוף מסכנר ליה שימיה דחטאת
העוף דאי בחטאת בהמה ונקט חטאת
לאפוקי שלמים ה"ל למנקט עולה דכפי'
בנוט': ו"ל א"א הויה חטאת תיובתיה
דמאי מעשה טעמא ריבא. תימה לפי'
רששן שנקוטנרם שלא ל' להקשות על
רב הונא מדקדק לאשמעינן זבח א"כ
היכי מני למימר מעשה רבא הא ע"כ
מדנקט חטאת דייקין מיניה סייעתא
לרב הונא דמעשה כל דהו ונמא יש

לומר דהא נקט חטאת לאשמעינן דע"ג דקניה ליה לכפרה אפי"ה
לא חשיב כדרייה לאסרה דמעשה כל דהו: רב נחמן ורב עמרם
ורב יצחק אמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ובנוט' ע"ז פרק
רבי ישמעאל (דף נה). אמילתיה דעולא דלעיל דאמר לכו רב נחמן
אמרו ליה לעילא כרב תרמגא רב הונא לשמעתיך ככלל לאו משום
דסבר כרב הונא אלף כלומר לא הודעתו שום חידוש שכבר
השמיענו זה רב הונא ואם תאמר בעובדא (ע"ז דף קד) דעל עובד
כוכבים לחטות והוה חמרא דעולא שדא זיה עובד כוכבים ידא
וישכח זיה ואתא מריה דחמרא ושקליה ברייתיה ושידיה לדנא
אמרו ליה תם ליקבל רב נחמן למחוח ואסריה כהנאה אמאי אסריה
והא אין אדם אוסר דבר שאין שלו ולמסקנא דקאמר אפילו למ"ד
אוסר אדם דבר שאינו שלו הני מילי עובד כוכבים ורב נחמן מני
סבר כתנא קמא ניחא אכל לאמאי דסלקא דעך דלמי רב נחמן
כר"י (ו) ולא כתנא קמא קשה:

כיון
בבהמה נמי חייל. והאי פירכא לאו לאומי לרב הונא נקט לה דכי מדליית רב הונא מהכא ומימא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו
אלף בגמר מעשה אינא למפריך נמי מאי שגא חטאת דנקט אלף הכי קפריך אז אימא דטעמא משום גמר זכיהתו הוא מאי שגא עוף
אלף על כרחיך טעמא אחרניא הוא: אלף אמר מר וזוטרא. הא מנתיחא מסרע ליה לרב הונא ומשי"ה נקט חטאת העוף דהשכרו בסיומן
אחד דאי תנא זבח ליכא לחיוביה בחטאת חזן משום דמיחמסר בחטאת שמיטה ופקע שם קדשים מיניה כרב הונא אלף בצוף משמחת
שלש חטאות וכגון שהיה חזי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא אודמתכשר בפנים ומחייב עליה משום שמיטת חזן וחיוו חזן ומעשה כל דהו
דעבודת כוכבים ונטילת נשמה דשבת בהדי הדדי אמו: אי לאו דאמר רב הונא (כו) סימן אחד. ואסריד אדעולא דמעשה כל דהו אמר:
לא הויה חטאת תיובתיה. דעולא מרישא כי הוה כ"ד דכבהמה קאי דכבהמה קאי דכבהמה קאי דכבהמה קאי דכבהמה קאי דכבהמה קאי
לאו דאמר רב הונא בהמה חבירו. ואפילו הוה אחר מעשה כל דהו אסר כבהמה: לא הויה חטאת תיובתיה. אפילו כדהוה כ"ד
ברישא דבהמה קאי: דחבריה לא מלי אסר. והאי חטאת דכהניס הוא: דקני ליה לכפרה. שהבעלים מתכפרין בה. ל"א אז הכי דגמרא זכיהתו
הוא עובדה מאי אירא חטאת דמעשה דליכפול תנא לאשמעינן מידי דלית ליה חלקו כו שהבעלים שומטין אותה והיא כולה לכהניס לימני זבח
דלישמעתו אפילו שלמים שהן שלו מחייב שלש חטאות דהא לא פקע שם קדשים מיניה עד גמר זכיהתו ומדנקט חטאת ש"מ בעובד עבודת
כוכבים בתחלת שמיטה קאמר ומשום טעמא דחטאת אינו שלו ולא מני אסר כמעשה וזוטא דלילוי שלמים הוה אסר כמעשה וזוטא ומ"מ
לרב הונא קשיא דהא מדנקט חטאת ש"מ טעמא דתנא משום דדבר שאינו שלו לא אסר אלף אמר מר וזוטרא לעולם בעובד בתחלת
זכיהתו ולא חוקישי רבא הונא דהכא בחטאת העוף קאי ובתני קנה פגום דבהווא מעשה כל דהו דליחמסר זיה אחייב משום שמיטת חזן
והיינו דנקט חטאת משום דליחמסר צעוף ועולה לא מני למינקט משום דאפילו צעוף בעיני שמיטתו: לא הויה חטאת תיובתיה. דמאי
מעשה דעולא מעשה רבא ולא הוה מילתריך ליה לאוקמי בחטאת העוף דהאי נקט חטאת ולא תנא זבח משום דלילוי שלמים כיון דדידיה נינהו
הו מיתסרי כמעשה כל דהו וליכא חיוב שמיטת חזן אכל חטאת לא מיתסר עד גמר שמיטה דליכא מעשה רבא. ולשון זה נראה בעיני דהכי
מסתבר לישנא דתלמודא לרב הונא לחודיה קמומי: דחבריה לא מלי אסר. כמעשה כל דהו ולהכי תנא חטאת דכהניס היא דלילוי שלמים דידה
נינהו ומיתסרי כמעשה כל דהו: כדידיה דמאי. אפי"ה קתני דלא מיתסר: אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אפילו בגמרא מעשה. ואית
דמפרשי כמעשה כל דהו ולא היא דא"כ לא היו מנכר מיובתייהו דהא מעשה גמור הוא ולקמן (מא) מוכיז להו מנכרין: ואוקומא. על כרחיך
בחטאת העוף מדלגא תנא זבח ואע"פ דלהך רבנן לא מני למימני זבח דכיון דשלמים דידה נינהו הו מיתסרי בתחלת (ו) חתיכה ותו ליכא
חיוב שמיטת חזן וכי תנא חטאת הו דבר שאינו שלו ולא מיתסר ולא פקע שם קדשים מיניה אפילו הכי מדלגא נקט עולה דשמיח
ולא הו נמי דידה ונקט חטאת דמידי דאיתיה צעוף בסיומן אחד ודאי טעמא משום סימן אחד דעוף הוא ובתני קנה פגום כדאמרין:
אלף

מחוקך בעפר הוא. לכוין דנאסר משום עבודת כוכבים פקע שם
קדשים מינה ונעשית של עבודת כוכבים ועפרא בעלמא הוא ותו לא
מחייב עליה משום שמוטי חזן. וזוטא ע"ג דאמרין צפירקין (לעיל דף טו):
שחט סימן אחד בחזן וסימן אחד בפנים חייב שהרי עשה זה מעשה
חטאת העוף בחזן ליכא למימר דנגמיר
הסימן חייל כהדי הדדי אסור עבודת
כוכבים ושמיטת חזן דכי אמרינן
(וי) סימן אחד מחייב הני מילי היכא
דגמר לשמיטה עבודה קדשים דקדמי
וסימן אחד בפנים דליגלא מילתא
דבסימן קמא שמיטת חזן הוה וטעמא
דהתם משום דשימיה לשמיטה מתחלה
ועד סוף אכל הכא דסימן שני לא
אשתמיט כלל דחזיון עפרא בעלמא
הוא קמא נמי לאו שם שמיטה עליה
ולענין שנת דחייביהו לא נטילת נשמה
הוא דמחייב אע"ג דלאו שמיטה היא
וכן משום עבודת כוכבים דשמיטת
עבודת כוכבים היא אכל לענין שמוטי
חזן לאו שמיטת קדשים היא: הכא
כחטאת העוף עסקין. דמליקתה
בסימן אחד כפ"ק (לעיל דף נה). ומיו
שמיטתה ידיה נמי בחזן כסימן
אחד דהשמיטת עוף קדשים בחזן חייב
הומולקו בחזן פטור כדתנן בזבחים
צפרק השומט והמעלה (דף קה).
וילף מאו אסר ישמיטה לרבות את
העוף: דכולהו (כדיה) חזן.
דשם עבודת כוכבים לא חייל עד
גמר סימן אישמח דכולה שמיטה
בקדשים הוא: ועולא מעשה כל

דכו קאמר. לכוין דאמר רב הונא (ע"ז) סימן אחד ואסמכה למילתיה
אדעולא לאשמעינן רב הונא דעולא מעשה כל דהו קאמר דהא סימן
אחד בשמיטת עבודת כוכבים לאו גמר מעשה הוא הלכך ע"כ סימן
אחד דרב הונא לאו דוקא דהוה דיון לתני סימן ואפילו מוקמת לה
בחטאת העוף הו מיובתייה (וי) מני שמיטת חזן ופוחא פקע שם
קדשים מינה וחיוו שמיטת חזן לימיה עד גמר סימן חזן וזוטרא איני רואה
הוא: אלף. אפילו בחטאת בהמה ממוקמא וזוטרא איני רואה
לעבוד עבודת כוכבים בשמיטה זו עד שתגמיר ודאדעמא לא פקע
שם (וי) זכיהתו עד גמר זכיהתו ונחמיה כוליה: אי הכי. דטעמא
דשמיטת חזן לאו משום סימן אחד לחטאת העוף הוא אלף באומר
בגמרא זכיהתו הוא עובדה: מאי איריא חטאת. דנקט [שם] לימני השומט
את הזבח דמשמע כל זכיהתו ומדנקט חטאת דאיתיה נמי צעוף
שבע מינה בחטאת העוף קאי ועולה לא מני למינקט משום
דעולת העוף בעי שני סימנין ולא באומר בגמרא זכיהתו הוא עובדה
דאי אינו עובדה אלף בגמרא זכיהתו אחייב לאשמעינן עוף
בבהמה נמי חייל. והאי פירכא לאו לאומי לרב הונא נקט לה דכי מדליית רב הונא מהכא ומימא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו
אלף בגמר מעשה אינא למפריך נמי מאי שגא חטאת דנקט אלף הכי קפריך אז אימא דטעמא משום גמר זכיהתו הוא מאי שגא עוף
אלף על כרחיך טעמא אחרניא הוא: אלף אמר מר וזוטרא. הא מנתיחא מסרע ליה לרב הונא ומשי"ה נקט חטאת העוף דהשכרו בסיומן
אחד דאי תנא זבח ליכא לחיוביה בחטאת חזן משום דמיחמסר בחטאת שמיטה ופקע שם קדשים מיניה כרב הונא אלף בצוף משמחת
שלש חטאות וכגון שהיה חזי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא אודמתכשר בפנים ומחייב עליה משום שמיטת חזן וחיוו חזן ומעשה כל דהו
דעבודת כוכבים ונטילת נשמה דשבת בהדי הדדי אמו: אי לאו דאמר רב הונא (כו) סימן אחד. ואסריד אדעולא דמעשה כל דהו אמר:
לא הויה חטאת תיובתיה. דעולא מרישא כי הוה כ"ד דכבהמה קאי דכבהמה קאי דכבהמה קאי דכבהמה קאי דכבהמה קאי
לאו דאמר רב הונא בהמה חבירו. ואפילו הוה אחר מעשה כל דהו אסר כבהמה: לא הויה חטאת תיובתיה. אפילו כדהוה כ"ד
ברישא דבהמה קאי: דחבריה לא מלי אסר. והאי חטאת דכהניס הוא: דקני ליה לכפרה. שהבעלים מתכפרין בה. ל"א אז הכי דגמרא זכיהתו
הוא עובדה מאי אירא חטאת דמעשה דליכפול תנא לאשמעינן מידי דלית ליה חלקו כו שהבעלים שומטין אותה והיא כולה לכהניס לימני זבח
דלישמעתו אפילו שלמים שהן שלו מחייב שלש חטאות דהא לא פקע שם קדשים מיניה עד גמר זכיהתו ומדנקט חטאת ש"מ בעובד עבודת
כוכבים בתחלת שמיטה קאמר ומשום טעמא דחטאת אינו שלו ולא מני אסר כמעשה וזוטא דלילוי שלמים הוה אסר כמעשה וזוטא ומ"מ
לרב הונא קשיא דהא מדנקט חטאת ש"מ טעמא דתנא משום דדבר שאינו שלו לא אסר אלף אמר מר וזוטרא לעולם בעובד בתחלת
זכיהתו ולא חוקישי רבא הונא דהכא בחטאת העוף קאי ובתני קנה פגום דבהווא מעשה כל דהו דליחמסר זיה אחייב משום שמיטת חזן
והיינו דנקט חטאת משום דליחמסר צעוף ועולה לא מני למינקט משום דאפילו צעוף בעיני שמיטתו: לא הויה חטאת תיובתיה. דמאי
מעשה דעולא מעשה רבא ולא הוה מילתריך ליה לאוקמי בחטאת העוף דהאי נקט חטאת ולא תנא זבח משום דלילוי שלמים כיון דדידיה נינהו
הו מיתסרי כמעשה כל דהו וליכא חיוב שמיטת חזן אכל חטאת לא מיתסר עד גמר שמיטה דליכא מעשה רבא. ולשון זה נראה בעיני דהכי
מסתבר לישנא דתלמודא לרב הונא לחודיה קמומי: דחבריה לא מלי אסר. כמעשה כל דהו ולהכי תנא חטאת דכהניס היא דלילוי שלמים דידה
נינהו ומיתסרי כמעשה כל דהו: כדידיה דמאי. אפי"ה קתני דלא מיתסר: אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אפילו בגמרא מעשה. ואית
דמפרשי כמעשה כל דהו ולא היא דא"כ לא היו מנכר מיובתייהו דהא מעשה גמור הוא ולקמן (מא) מוכיז להו מנכרין: ואוקומא. על כרחיך
בחטאת העוף מדלגא תנא זבח ואע"פ דלהך רבנן לא מני למימני זבח דכיון דשלמים דידה נינהו הו מיתסרי בתחלת (ו) חתיכה ותו ליכא
חיוב שמיטת חזן וכי תנא חטאת הו דבר שאינו שלו ולא מיתסר ולא פקע שם קדשים מיניה אפילו הכי מדלגא נקט עולה דשמיח
ולא הו נמי דידה ונקט חטאת דמידי דאיתיה צעוף בסיומן אחד ודאי טעמא משום סימן אחד דעוף הוא ובתני קנה פגום כדאמרין:
אלף

א) וכחיות לה. וסיני'
ב) ויבמות פנ"ו. (ג) עין
ד) ויקרא ח'.
ה) עין ש"ל.
ו) ויש' פוס' ג' מה' ס'ה'
ז) חק"ט.
ח) ויש' פוס' ג' מה' ס'ה'
ט) חק"ט.
י) ויש' פוס' ג' מה' ס'ה'

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מחתך
ו"ו בסיומן א' מחייב:
(ב) ד"ה ועולה ו"ו
דמכ"י שמיט: (ג) ד"ה
אלף אפי' ו"ו לא פקע
שם קדשים מינה עד
גמרא: (ד) ד"ה ואוקומא
ו"ו בתחלת שמיטתו ותו
ליכא: (ה) תיב' ד"ה רב
נחמן ו"ו כ"י בן בבא
ולא מתקין:

שיטה מקובצת

רבי אמרי' בסיומן
א' מחייב: [ב] ולענין
שבת דחייב' בחבורה
בעלמא או בניטילת
דכולהו בהרדי
אחר דיוקן עבודת
כוכבים: [ג] דהשתא לא
פקע שם קדשים עד
גמר זכיהתו: [ד] והוסיף
ע"ז כל שהוא אבאיהו
כל שהוא מחכר ככוכבים:
[ה] לפי שני שבקוטנרם
דלרב הונא פריך דסיל
אין אדם אוסר דבר שאינו
שלו ואיני שפיר דנקט
חטאת: [ו] תימה לפי'
ראשון שבקוטנרם שלא
בא להקשות על רב
הונא לישימעינן זבח א"כ
היכי מצי: